

**Fotoreportage: je raakt er niet op uitgekeken...***Rita Calcoen, Amsab*

Rond 1860 werd het 'visitekaartportret' geïntroduceerd. Het werd vlug een rage en een sociale verplichting. Zoals je vroeger een vers schreef of een tekening maakte in iemands liber amicorum, zo deelde je nu een afdruk van je eigen portret uit in de hoop er ook eentje terug te krijgen.

Uiteraard waren deze portretten een voorrecht voor de bourgeoisie en rijkere burgerij. Pas in het begin van de 20e eeuw kwam er een goedkopere procedure en door het stijgend aantal fotografen - uiteraard met een grotere concurrentie - werd een portret meer betaalbaar. Niet enkel onder familieleden werden er portretten uitgewisseld maar ook onder vrienden, schoolvriendinnen en partijgenoten.

Om al deze foto's goed te bewaren en mooi te presenteren werden speciale albums gemaakt. Dikke bladen waarin vensters uitgespaard werden ter grootte van de foto. Door een spleet werd de foto in deze als passe-partout fungerende ruimte geschoven. Soms verwijst het slot van het album naar de eigenaar. Het albumslot van Anseele sr. bijvoorbeeld vormt een sierlijke A. Slechts zeer sporadisch vinden we een naam, plaats of datum terug op deze portretten zodat het voor ons uiteraard zeer moeilijk is om deze personen te identificeren.

Midden 1880 zijn er reeds meerdere portretfotografen actief in Gent, onze collectie is dus voornamelijk door fotografen uit Gent gemaakt. Door de opzoekingen in de *Directory of photographers in Belgium 1839-1905* hebben we de registratiedatum van de fotografen kunnen terugvinden zodat we nu weten dat de oudste portretten die wij bezitten gemaakt zijn tussen 1873-1878 (Boute H., Rue du Phénix 23). 100% zekerheid over ons oudste portret kunnen we ook niet geven daar er ook nog anonieme portretten (zonder referentie van de fotograaf) in de collectie zitten.

Er is een grote evolutie merkbaar in de manier waarop de portretten gemaakt werden.

Bij zeer vele zien we enkel een buste tegen een effen achtergrond. Dit kan op verschillende manieren: een gewone buste, ovaal (soort medaillonfoto), helemaal uitgevlakt of ten voeten uit. Een volledig portret geeft een grotere afstandelijkheid maar je kan het beter karakteriseren. De plaats van de persoon, de lichtinval en de achtergrond zijn allemaal goed bestudeerd en helpen om 'het origineel' te corrigeren.

Het decor wordt later pompeuzer doordat er verschillende rekwisieten bijgehaald worden. De achtergronden worden op doek geschilderd en kunnen snel uitgerold en verwisseld worden. Kussens en gordijnen, tapijten, stoelen, bankjes en leunstoelen vormen nu onderdeel van het decor. Mollige baby's zet men op een kussen of op een dierenvel. Jongeren die hun diploma behalen zien we gedecoreerd met hun medailles en omringd door boeken en bloemen.

Meestal kijken de mensen, op aanwijzing van de fotograaf, bescheiden links of rechts weg van de camera. De mannenblikken variëren van vastberaden naar dromerig, zeer sporadisch doorbroken door een speelse glimlach. Maar bij uitzondering vinden we dan een vrouw die 'er echt staat', zij kijkt onbevengd recht in de lens en is zeker van haar plaats.

Kunstenaars zoals Van Biesbroeck en Vander Meulen wilden niet enkel een afbeelding van zichzelf maar wilden vooral zelf bepalen hoe anderen hen zouden zien! De artistieke hoed, nonchalante sjaal en dromerige blik sieren Van Biesbroeck dan ook echt. De achterkant van de portretten gebruikt de fotograaf als reclameruimte. Deze voorge-drukte adreskaartjes zijn meestal prachtig geïllustreerd met sierlijke letters, bloemen, naakte kinderfiguurtjes of een camera. Door een schilderspalet op zijn kaartje te zetten beschouwde de fotograaf zich als een kunstenaar. Grote ateliers maken er meteen hun bijhuizen bekend of hun deelname aan één of andere prestigieuze fotografiewedstrijd. Je bent er helemaal als je op je kaartje kunt vermelden dat je ook voor 'het hof' werkt. Een extra service van de fotograaf is het bijhouden van de negatieven, hier en daar vinden we dan ook een handgeschreven negatiefnummer terug.

Nu blijft voor ons enkel nog de vraag: wie waren ze...

## **Bibliografie**

- S. E. JOSEPH, T. SCHWILDEN, M.-C. CLAES, *Directory of photographers in Belgium 1839-1905*, Museum voor Fotografie, Antwerpen-Rotterdam: C. De Vries-Brouwers, 1997, 485 p.
- J. COPPEN, L. ROOSENS, K. VAN DEUZEN, *Door de enkele werking van het licht*, 1989, Antwerpen-Eindhoven: Gemeentekrediet, 303 p.